

Monitoring

waar kijk je eigenlijk precies naar?

Integrated Pest Management (IPM) wordt steeds belangrijker binnen het werkveld van de plaagdierbeheerser, maar er wordt op veel verschillende manieren invulling aan gegeven. De reden hiervoor is dat er veel verwarring bestaat rondom de inhoud van het begrip IPM. Elk kwartaal nemen we een ander aspect van IPM onder de loep. Vorige keer was de risico-inventarisatie en -analyse aan de beurt. Deze keer richten we onze pijlen op het monitoringssysteem.

Tekst: Erik van Gestel, KAD

Wat wil je bereiken met monitoren?

Monitoring is een vast onderdeel van de IPM-werkwijze. In de praktijk worden monitoringssystemen vaak zo ingericht dat ermee kan worden aangetoond dat een bepaalde diersoort op een bepaalde locatie aanwezig is. Meestal is dit voldoende om eventuele vervolgstappen te nemen. Aantonen dat er muizen aanwezig zijn in een supermarkt, is reden genoeg om over te gaan tot bestrijding. Hetzelfde geldt voor het aantreffen van een bedwants in een hotelkamer. Toch betekent het aantonen van de aanwezigheid van plaagdieren niet altijd automatisch dat je moet overgaan tot het uitvoeren van een bestrijding. In een koeienstal een paar kamervliegen aantreffen is geen reden om direct te gaan bestrijden. Hetzelfde geldt voor één muis bij een afvalverwerker. Het moment van opschalen of ingrijpen is helemaal afhankelijk van het doel van de opdrachtgever. Zoals we in voorgaande edities van Dierplagen Informatie hebben kunnen lezen is dit doel onder andere afhankelijk van budgetten, risico's, bedrijfsvoering et cetera. Het komt er dus op neer dat je een monitoringssysteem moet inrichten om na te gaan of je het doel van de klant bereikt.

Bouwstenen monitoringssysteem

De bouwstenen van een monitoringssysteem zijn voor de meesten van ons wel bekend. Hierbij kun je denken aan lokaasdepots met non-tox lokazen of klemmen, feromoonvallen, EIV's of wildcamera's. Dit zijn allemaal hulpmiddelen die je als plaagdierbeheerser kunnen ondersteunen bij je inspecties. Deze inspecties zijn (vooralsnog) de enige echte methode om te monitoren. Daar kan geen communicerende klem, interactief logboek of digitale vliegenvanger tegenop. Ik heb er bewust vooralsnog tussen haakjes bij gezet. In de toekomst zullen er ongetwijfeld camera's en vallen worden ontwikkeld die plaagdieren gaan herkennen en daarmee dus een deel van de fysieke inspecties kunnen overnemen, maar dat is nu nog niet het geval. Bovenstaande monitoringshulpmiddelen zijn niet de enige zaken die we kunnen gebruiken voor de monitoring. Afhankelijk van het doel van de opdrachtgever kunnen ook bijvoorbeeld overlastmeldingen een hulpmiddel zijn voor je monitoring. Hieronder een voorbeeld ter illustratie. Een afvalverwerker zal niet als doel hebben om geen enkele muis of rat op zijn terrein te accepteren. Hij weet namelijk dat dit een utopie is. Dagelijks

kunnen muizen en ratten letterlijk met de vrachtwagen worden aangeleverd. Een afvalverwerker zal daardoor andere doelstellingen hebben. Dit kan bijvoorbeeld zijn dat hij geen knaagschade aan de bedrading van zijn machines accepteert, of dat de omgeving geen overlast mag ervaren van zijn activiteiten. In beide gevallen zul je dus schade- en overlastmeldingen moeten meenemen in je monitoringsplan.

Het monitoringssysteem inrichten

Elk monitoringsmiddel heeft zijn voor- en nadelen, die ook weer situatie-afhankelijk zijn. De kans op ongewenste (en verboden!) bijvangst in een klem is buiten bijvoorbeeld vele malen groter dan binnen. Vervang je de klemmen vervolgens door non-tox lokazen, dan zul je erachter komen dat de kisten buiten regelmatig worden leeggegeten. Buiten leven immers veel muizen en andere dieren die de lokazen kunnen eten. Is er dan direct een reden tot ingrijpen? Meestal niet, maar dat hangt uiteraard ook af van het doel van de opdrachtgever. Het grootschalig of veelvuldig gebruik van non-tox lokazen is sowieso af te raden. Het is en blijft gewoon voer en daarmee treedt de meest belangrijke regel binnen plaagdierbeheer in werking: veel voer → veel beestjes, geen voer → geen beestjes.

Als we de bovengenoemde afvalverwerker weer als voorbeeld nemen voor de inrichting van het monitoringssysteem, dan kunnen we concluderen dat dit systeem erop ingericht moet zijn om knaagdieren in en om de bedrading van machines en overlast in de omgeving aan te tonen. De preventieve maatregelen dienen uiteraard ook hierop te worden afgestemd. Staan de machines in een aparte hal, dan is monitoring rondom en in die hal noodzakelijk. Staan ze in de ruimte waar het afval wordt opgeslagen of verwerkt, dan dient de monitoring te worden geïntensiveerd. Het risico dat er knaagdieren in de machines terechtkomen is immers groter.

Je hebt allerlei hulpmiddelen ter beschikking, maar er kan nog steeds niets op tegen een goed uitgevoerde fysieke inspectie.

Bij de inrichting van het monitoringssysteem is de exacte locatie van je hulpmiddelen uiteraard ook van groot belang. Vaak wordt gekozen voor een plek die ons het best uitkomt. Iedereen kent wel de muizenkistjes bij de nooddeuren. Deze locaties zijn zeer geschikt voor ons, aangezien ze altijd bereikbaar zijn. Of ze ook geschikt zijn voor de monitoring van muizen is per locatie verschillend. De mooiste voorbeelden van hoe het niet moet, vind je vaak buiten panden. Op veel plaatsen staan lokaaskisten tegen de buitengevel bij deuren. Vroeger waren deze kisten standaard met rodenticiden gevuld. Sinds het verbod op permanent aanbieden

van rodenticiden zijn veel van deze kisten gevuld met non-tox lokazen. Daar waar het vroeger het laatste redmiddel was voordat de muis het pand binnendrong, bieden we dezelfde muis nu schuilgelegenheid en voedsel op een plek waar we hem absoluut niet willen: bij de deur. Misschien ben je in dat soort situaties veel effectiever als je helemaal geen hulpmiddelen inzet, maar alleen frequent een fysieke inspectie uitvoert. Door geen hulpmiddelen te gebruiken voorkom je ook het risico dat je een 'doosjesloper' wordt. Nogmaals: je hebt allerlei hulpmiddelen ter beschikking, maar er kan nog steeds niets op tegen een goed uitgevoerde fysieke inspectie.

Frequentie monitoring

In de voorgaande alinea's gaven we al aan dat de monitoring moet worden geïntensiveerd op het moment dat de risico's groter zijn. Die risico's kun je verkleinen door het nemen van preventieve maatregelen. Het nemen van deze preventieve maatregelen brengt vaak eenmalige kosten met zich mee, maar die kunnen worden gecompenseerd door de besparingen op de monitoring. De frequentie van de monitoring dient te zijn afgestemd op de risico's die de opdrachtgever accepteert en uiteraard op de leefwijze van de betreffende plaagdiersoort. Ook al accepteert een pretpark geen wespennesten, dan is monitoring in januari toch geen noodzaak. In de zomer neemt het risico toe en zul je meer inspanning moeten leveren.

Registratie en evaluatie

Monitoring voer je uit om twee redenen: ten eerste wil je weten of je de acceptatiegrens van de opdrachtgever niet overschrijdt en ten tweede wil je kunnen nagaan of je plaagdierbeheersplan effectief is geweest. Het eerste wordt tijdens elke inspectie duidelijk. Het tweede wordt duidelijk na een evaluatie van het gehele plaagdierbeheersplan. Om evaluatie mogelijk te maken is het noodzakelijk om relevante zaken vast te leggen: welke preventieve maatregelen zijn uitgevoerd, wat is uit het monitoringssysteem gebleken, zijn bestrijdingen effectief gebleken et cetera. Op het moment dat het plaagdierbeheersplan effectief is gebleken, ofwel de acceptatiegrenzen van de opdrachtgever niet zijn overschreden, kun je doorgaan met de uitvoering ervan. Blijkt uit de evaluatie dat het plaagdierbeheersplan niet effectief is gebleken, dan dienen verbetermaatregelen te worden genomen, bijvoorbeeld in de vorm van aanvullende preventieve maatregelen.

Conclusie: maatwerk

Geen enkele situatie is hetzelfde, geen enkele opdrachtgever is hetzelfde en geen enkel dier is hetzelfde. Dit heeft tot gevolg dat elk plaagdierbeheersplan en dus ook elk monitoringssysteem op maat gemaakt moet worden. Zelfs op één locatie kunnen meerdere typen hulpmiddelen noodzakelijk zijn voor de monitoring van één en hetzelfde plaagdier. Vraag je daarom in elke situatie steeds af op welke wijze je het doel van de opdrachtgever het best kunt behalen en behouden. ●